

Daireler ve vazifeler

Adapazarı'ndan Ahmet Dağıstanlı: “Kastamonu Lâhikası'nda bulunan şu cümleyi müşahhas bir misâle açıklar mısınız: ‘Siyasî geniş daireleri merakla takip edenlerin, küçük daireler içindeki vazifelerinde maddî ve manevî pek çok zararları olabilir. Ya aklını dağıtır, manevî bir divane olur; ya kalbini dağıtır, manevî bir dinsiz olur; ya fikrini dağıtır, manevî bir ecnebî olur.’” 1

DEHŞETLİ BİR SUÂL

Asa-yı Musa'nın Dördüncü Meselesi'nde Bediüzzaman İkinci Dünya Harbi günlerindeki (yaklaşık 1939-40 yıllarında) bir hâliyle alâkalı dehşetli bir suâle cevap veriyor.

Suâl şöyledir: “Küre-i arzı herc ü merce getiren ve İslâm mukadderatıyla alâkadar olan bu dehşetli Harb-i Umumîden elli gündür hiç sormuyorsun ve merak etmiyorsun. Hâlbuki bir kısım mütedeyyin ve âlim insanlar, cemaati ve camii bırakıp radyo dinlemeye koşuyorlar. Acaba bundan daha büyük bir hadise mi var? Veya onunla meşgul olmanın zararı mı var?”

Bediüzzaman bu suâle vazife ve merak dairelerini temele alarak cevap veriyor.

DAİRELER

Bediüzzaman orada, “Ömür sermayesi pek azdır; lüzumlu işler pek çoktur” dedikten sonra--suyun halkaları gibi—birbiri içinde altı büyük daire çiziyor:

Birinci Daire: Kalp ve Mide Dairesi; daire en küçük, vazife en büyüktür.

İkinci Daire: Ceset ve Hane Dairesi; daire küçük, vazife büyüktür.

Üçüncü Daire: Mahalle ve Şehir Dairesi; daire öncekilerden büyükçe, vazife öncekilerden küçükçe.

Dördüncü Daire: Vatan ve Memleket Dairesi; daire biraz daha büyükçe, vazife biraz

daha küçükçe.

Beşinci Daire: Küre-i Arz ve Nev'-i Beşer Dairesi; daire daha büyük, vazife daha küçük.

Altıncı Daire: Zîhayat ve Dünya Dairesi; daire en büyük, vazife en küçük.2

DAİRELER VE VAZİFELER TERS ORANTILI

Birinci dairede vazifenin büyüklüğü, imanı, ahlâkı, ameli ve ahireti ilgilendirdiği içindir. Büyük-küçük, dindar-dinsiz, siyasetçi-vatandaş herkes kalp ve mide dairesinde vazifelidir. Kalpte imanın tahkiki bir biçimde yerleşmesi en başta hüsn-ü hâtime için, yani ahirete imanla gitmek için gereklidir. Midenin helâl şeylerle doldurulması, haramdan uzak tutulması keza çok önemlidir.

Halkalar (daireler) büyüdükçe vazife küçülüyor. Sadece uzmanlık, özel kabiliyet, eğitim ve tecrübe isteyen alanlar kalıyor. Bu alanlarda herkesin vazifesi yoktur. Sadece uzmanlarına ve o vazife ile görevli olanlara iş düşüyor. Kaldı ki onların da birinci dairedeki vazifelerini terk etmemeleri gerekiyor. Çünkü ahiretlerini birinci dairedeki vazifelerle kurtaracaklardır.

Fakat büyük daireler herkes için cazibe merkezleridir. Adam kalbini ihmal ediyor, imanını ihmal ediyor, ahlâkını önemsemiyor, ameline bakmıyor, midesine ne girdiğine dikkat etmiyor; ahiretle ilgili önemli vazifelerini terk ediyor. Bakıyorsunuz büyük dairelerle meşgul! Memleket kurtarmaya kolları sıvamış! Öyle siyaset konuşuyor ki, sanırsınız bu işin uzmanı veya milletvekili ya da bakanı!

VAZİFESİZ MERAK HASTALIĞI

Vazifesi olmasa da nedense çoğu insan böyle afakî dairelerde merak sahibidir!

Sorunun başına dönelim: Dinde âlim de olsa cami ve cemaati bırakıyor, radyo dinlemeye koşuyor. Oysa diplomat değilsin, siyasetçi değilsin, siyasî bir görevin yok, uluslararası bir vazifen yok!

ALDATICI BİR MERAK YÜZÜNDEN

Afakî ve aldatıcı bir merak yüzünden cemaatini ihmal ediyor! Tarafgir oluyor; fiilî hissesi olmadığı hâlde, tarafgirliği yüzünden taraf olduğu cephenin yanlışlarını hoş görüyor, zulmüne ortak oluyor. Bu ayrı bir vahamettir!

Cemaatini ve ahiret kardeşlerini kırıp incitiyor. Cemaatinin şevkini bozuyor,

hizmetlerine zarar veriyor; bölüyor, ikilik çıkarıyor! Bu ayrı bir vahamettir! Oysa böyle afakî meselelerde cemaatinin bir ortak akli vardır; bu ortak akla kanaat etse başka bir afakî derdi kalmayacak! Bunu biliyor, ama itimat etmiyor!

İtimatsızlığını içinde saklama kadirşinaslığını göstermiyor. Kendi kanaatini muhkem bir mesele gibi izhar ediyor, savunuyor! -Oysa böyle afakî meselelerin muhkem ve tartışmasız olma imkânı -doğası nedeniyle- yoktur! Seninki de bir kanaatten ibarettir! Fakat sen kanaat-i hususiyen için cemaatini taciz ediyorsun!

Bu cemaat-i merhume böyle dalgalanmalardan zarar görüyor.

Bunun da vebali büyüktür!

Dipnotlar:

1- Kastamonu Lâhikası, s. 34

2- Asa-yı Musa, s. 20-21